GRAMATICKÁ CVIČENÍ Z LATINSKÉ LÉKAŘSKÉ TERMINOLOGIE S KLÍČEM 1.ČÁST

CVIČENÍ - KLÍČ

PhDr. Jiřina Plašilová
Ústav jazyků

„Modernizace didaktických metod cestou podpory systému elektronického vzdělávání“,
reg.č.CZ.1.07/2.2.00/28.0198

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. SUBSTANTIVA I. DEKLINACE. PŘEDLOŽKY

1. Spojte s předložkami a přeložte:

vēsīca – měchýř

in (kde?).....vēsīcā.....	v měchýři.....
in (kam?).....vēsīcam.....	do měchýře.....
sub (kde?).....vēsīcā.....	pod měchýřem.....
sub (kam?).....vēsīcam.....	pod měchýř.....
super .....vēsīcam.....	nad měchýřem.....
post .....vēsīcam.....	za měchýřem.....
ante .....vēsīcam.....	před měchýřem.....
circum .....vēsīcam.....	kolem měchýře.....
ex .....vēsīcā.....	z měchýře.....
per .....vēsīcam.....	skrz měchýř (měchýřem) .....
ā .....vēsīcā.....	od měchýře.....
ad .....vēsīcam.....	do měchýře.....
apud .....vēsīcam.....	u měchýře.....
cum .....vēsīcā.....	s měchýřem.....
intrā .....vēsīcam.....	uvnitř měchýře.....
extrā .....vēsīcam.....	vně měchýře.....
trāns .....vēsīcam	přes měchýř (měchýřem).....
īnfrā .....vēsīcam	pod měchýřem.....
prope .....vēsīcam	blízko měchýře.....

glandulae – žlázy

in (kde?).....glandulīs.....	ve žlázách.....
in (kam?).....glandulās.....	do žláz.....
sub (kde?).....glandulīs.....	pod žlázami.....
sub (kam?).....glandulās.....	pod žlázy.....
super .....glandulās.....	nad žlázami.....
post .....glandulās.....	za žlázami.....
ante .....glandulās.....	před žlázami.....
circum .....glandulās.....	kolem žláz.....
ex .....glandulīs.....	ze žláz.....
per .....glandulās.....	skrz žlázy (žlázami).....
ā .....glandulīs.....	od žláz.....
ad .....glandulās.....	do žláz.....
apud .....glandulās.....	u žláz.....
cum .....glandulīs.....	se žlázami.....
intrā .....glandulās.....	uvnitř žláz.....
extrā .....glandulās.....	vně žláz.....
trāns .....glandulās.....	přes žlázy (žlázami).....
īnfrā .....glandulās.....	pod žlázami.....
prope .....glandulās.....	blízko žláz.....
inter .....glandulās.....	mezi žlázami.....

2. Utvořte spojení a přeložte:

vaccīna contrā:	īnfluenzam	chřipce
vakcína proti:	rubeollam	zarděnkám
	diphtheriam	záškrtu
	varicellam	planým neštovicím

3. Přiřaďte k latinským výrazům český ekvivalent:

1) haemorrhagia	a) záškrt	1 – g
2) cachexia	b) ochrnutí dolních končetin	2 – j
3) dyspnoē	c) zápal plic	3 – l
4) īnsufficientia	d) šedý oční zákal	4 – k
5) phlegmonē	e) úplavice	5 – n
6) ōmagra	f) chudokrevnost	6 – m
7) dysenteria	g) krvácení	7 – e
8) paraplēgia	h) pravé neštovice	8 – b
9) pneumonia	i) kýla	9 – c
10) anaemia	j) vyhublost, sešlost	10 – f
11) cataracta	k) nedostatečnost, selhání	11 – d
12) scarlatina	l) dušnost	12 – o
13) variola	m) dna ramenního kloubu	13 – h
14) hernia	n) neohr. hnisavý zánět ve vmezeřeném pojivu	14 – i
15) diphtheria	o) spála	15 – a

4. K latinskému výrazu přiřaďte správný význam (anatomické termíny):

1) corōna	a) hřeben, trn	1– d
2) pulpa	b) skořepa	2 – k
3) sūra	c) tvář	3 – j
4) concha	d) korunka	4 – b
5) gingīva	e) jáma	5 – n
6) crista	f) šev	6 – i
7) incīsūra	g) štěrbina, rozštěp	7 – o
8) capsula	h) hlava	8 – m
9) spīna	i) hrana, lišta	9 – a
10) fossa	j) lýtko	10 – e
11) sūtūra	k) dřeň	11 – f
12) bucca	m)pouzdro, tobolka	12 – c
13) cephalē	n) dáseň	13 – h
14) fissūra	o) zářez	14 – g

5. Doplňte koncovky a přeložte:

a) sg.

circum urēthram (kolem močové trubice)
suprā vēsīcam (nad průdušnicí)
ad medullam (do dřeně)
ante īnfluenzam (před chřipkou)
apud tōnsillam (u mandle)
prope ūvulam (blízko čípku patr.)
cum pleurā (s pohrudnicí)
trāns viam (cestou)
in mammā (v prsní žláze)
in mammam (do prsní žlázy)
ex fasciā nuchae (ze šíjové povázky)
ad vēnam portae (do vrátnice)

post īnfluenzam (po chřipce)
īnfrā scapulam (pod lopatkou)
ex tēlā (ze tkáně)
propter herniam (kvůli kýle)
intrā glandulam (uvnitř žlázy)
ā maxillā (od dolní čelisti)
sine morā (bez prodlení)
per trachēam (průdušnicí, skrz průdušnici)
sub costā (pod žebrem)
sub costam (pod žebro)
propter frāctūram vertebrae (kvůli zlomenině obratle)

b) pl.

inter vertebrās (mezi obratli)
īnfrā glandulās (pod žlázami)
ā coxīs (od kyčelních kloubů)
in axillīs (v podpažních jamkách)
in axillās (do podpažních jamek)

ad sūrās (do lýtek)
trāns viīs (cestami)
ex gingīvīs (z dásní)
sub scapulīs (pod lopatkami)
sub scapulās (pod lopatky)

6. Přeložte:

prsní dvorec – āreola mammae
hřeben lopatky – spīna scapulae
hrana žebra – crista costae
vrátnice – vēna portae
pouzdro mandle – capsula tōnsillae
brāna žil – porta vēnārum
následkem kýly – ex herniā

povázka šíje – fascia nuchae
zářez lopatky – incīsūra scapulae
chlopeň aorty – valva aortae
páteř – columna vertebrārum
žíly očnice – vēnae orbitae
blána, list, vrstva – lāmina
zlomeniny obratlů – frāctūrae vertebrārum

frāctūra maxillae – zlomenina horní čelisti
frāctūra fībulae – zlomenina kosti lýtkové
ruptūra fasciae – prasknutí povázky
īnsufficientia valvulae – nedomykavost chlopně
anōmalia coxae – anomalie kyčle
fissūra urēthrae – rozštěp močové trubice
ruptūrae costārum – praskliny žeber
frāctūra columnae vertebrārum – zlomenina páteře
frāctūra spīnae vertebrae – zlomenina obratlového trnu
frāctūrae spīnārum vertebrārum – zlomeniny obratlových trnů

7. Vyjádřete pokyn:

dej do:	ollam	ollās
dā ad:	scatulam	scatulās
	chartam	chartās
	lagoenam	lagoenās
	ampullam	ampullās
připrav:	mixtūram	mixtūrās
parā:	tīnctūram	tīnctūrās
	aquam	
		capsulās
		pilulās
		tabulettās
		guttās
	tīnctūram chamomillae	
	aquam menthae	
	massam pilulārum	

* * *

1) hodina **H** Ō R A
2) dušnost D **Y** S P N O Ē
3) kapka **G** U T T A
4) cesta V **I** A
5) blízko, u P R O P **E**
6) kolem C **I** R C U M
7) život V Ī T **A**

Ve znaku plzeňské lékařské fakulty je znázorněna řecká bohyně čistoty a zdraví **Hygieia**, v Římě uctívaná pod jménem Salūs.

2. SUBSTANTIVA II. DEKLINACE

1. Přeložte, uveďte nom. pl. a ak. pl. následujících substantiv:

nom. ag.	**překlad**	**nom. pl.**	**ak. pl.**
mūsculus	sval	mūsculī	mūsculōs
collum	krček, krk	colla	colla
mamma	prs	mammae	mammās
oculus	oko	oculī	oculōs
sūtūra	šev	sūtūrae	sūtūrās
sēptum	přepážka	sēpta	sēpta
sulcus	rýha, zářez	sulcī	sulcōs
digitus	prst	digitī	digitōs
brachium	paže	brachia	brachia
capillus	vlas	capillī	capillōs
spatium	prostor	spatia	spatia
gingīva	dáseň	gingīvae	gingīvās
articulus	kloub	articulī	articulōs
ōvārium	vaječník	ōvāria	ōvāria
fascia	povázka	fasciae	fasciās

2. Spojte s výrazem <u>signum</u> a předložkami <u>propter</u> a <u>ex</u>:

	<u>signum</u>	<u>propter</u>	<u>ex</u>
dysenteria	dysenteriae	dysenteriam	dysenteriā
īleus	īleī	īleum	īleō
hernia	herniae	herniam	herniā
diabētēs	diabētae	diabētēn (diabētam)	diabētē (diabētā)
apoplēxia	apoplēxiae	apoplēxiam	apoplēxiā
morbus	morbī	morbum	morbō
cancer stomachī	cancrī stomachī	cancrum stomachī	cancrō stomachī
vitium oculōrum	vitiī oculōrum	vitium oculōrum	vitiō oculōrum
morbillī	morbillōrum	morbillōs	morbillīs
ruptūrae costārum	ruptūrārum costārum	ruptūrās costārum	ruptūrīs costārum

3. Který výraz nepatří do řady?

a) cubitum, humerum, **mentum**, spasmum, ventriculum, truncum, fundum, rāmum
b) sēpta, tūbercula, ātria, cava, **fascia**, brachia, labia, emplastra, ōvāria, organa, vitia
c) dorsō, manubriō, **carpō**, capitulō, rēctō, collō
d) lobīs, morbīs, cibīs, medicāmentīs, **cristīs**, acetābulīs, locīs

a) mentum – neutrum 2. dekl. nom. a ak. sg., ostatní výrazy jsou maskulina 2. dekl. – ak. sg.
b) fascia – subst. 1. dekl. – nom. sg., ostatní neutra 2. dekl. – nom. pl., ak. pl.
c) carpō – maskulinum 2. dekl. abl. sg., dat. sg., ostatní neutra 2. dekl. abl. sg., dat. sg.
d) cristīs – subst. 1. dekl.,abl. a dat. pl., ostatní subst. 2. dekl. – abl. a dat. pl.

4. Spojte s předložkami a přeložte:

	post	
scarlatina	scarlatinam	po spále
cibus	cibum	po jídle
phlegmonē	phlegmonēn (phlegmonam)	po flegmóně
icterus neonātōrum	icterum neonātōrum	po novorozenecké žloutence
clāvicula	clāviculam	za klíční kostí
oesophagus	oesophagum	za jícnem
costae	costās	za žebry
ganglia	ganglia	za nervovými uzlinami
	ante	
cibus	cibum	před jídlem
īnfluenza	īnfluenzam	před chřipkou
vēsīca	vēsīcam	před měchýřem
carpus	carpum	před zápěstím
	intrā	
vīta	vītam	během života
cibus	cibum	při jídle
mūsculus	mūsculum	dovnitř svalu
vēna	vēnam	dovnitř žíly
crānium	crānium	uvnitř lebky
	inter	
cibī	cibōs	mezi jídly
lobī	lobōs	mezi laloky
conchae	conchās	mezi skořepami
ātria	ātria	mezi předsíněmi
	per	
oesophagus	oesophagum	jícnem
nāsus	nāsum	nosem
	ā, ab	
oculī	oculīs	od očí
cavum	cavō	od dutiny

5. Přeložte:

úhel lopatky (angulus scapulae)
větve nervů (rāmī nervōrum)
v lalocích žlázy (in lobīs cerebrī)
do mozkového kmene (ad/in truncum cerebrī)
polypy tračníku (polypī cōlī)
následkem zlomeniny vřetenní kosti (ex frāctūrā radiī)
na dnu dělohy (in fundō uterī)
kvůli zlomenině krčku pažní kosti (propter frāctūram collī humerī)
prasklina hrudní kosti (ruptūra sternī)
praskliny lebky (ruptūrae crāniī)
anomálie ramena dolní čelisti (anōmalia rāmī mandibulae)
prasklina zánártního vazu (ruptūra ligāmentī tarsī)
po zlomenině hlezenní kosti (post frāctūram talī)
na zápěstí (in carpō)
na nártech (in metatarsīs)
krvácení do mozku (haemorrhagia ad cerebrum)
kvůli novorozenecké žloutence (propter icterum neonātōrum)
v komorách mozku (in ventriculīs cerebrī)
kvůli oční vadě (propter vitium oculōrum)
křeč jícnu (spasmus oesophagī)
křeče svalů končetin (spasmī mūsculōrum membrōrum)
následkem rakoviny žaludku (ex cancrō stomachī)
příčina choroby (causa morbī)

* * *

Výrazy v závorce vyjádřete v náležitém tvaru:

* ad oculōs – názorně

* ab ōvō – od vejce, od počátku

* ad persōnam – pro určitou osobu, pro vlastní osobu

* contrā nātūram – proti přírodě, přirozenosti, nenormálně

* secundum nātūram – ve shodě s přírodou, podle přírody

* in locō – na místě, přímo zde

* cum formulā – s opisem receptu

* extrā mūrōs – vně, mimo budovu, pokoj; na vnější stěně dutého orgánu

* extrā perīculum – být mimo nebezpečí

* deus ex māchinā – dosl. bůh na stroji tj. náhlý zásah, neočekávaný obrat, většinou k lepšímu

* lūdus nātūrae – hříčka přírody

3. ADJEKTIVA I. A II. DEKLINACE. PARTICIPIUM PERF.

1. Přeložte, vyjádřete odpověď na otázku kde? a kam?

	kde?	**kam?**
1. dutá žíla	in vēnā cavā	in vēnam cavam
2. levá podkolenní jamka	in fossā popliteā sinistrā	in fossam popliteam sinistram
3. pravé podpaží	in axillā dextrā	in axillam dextram
4. střední lalok	in lobō mediō	in lobum medium
5. esovitý tračník	in cōlō sigmoīdeō	in cōlon sigmoīdeum
6. prodloužená mícha	in medullā oblongātā	in medullam oblongātam
7. levá paže	in brachiō sinistrō	in brachium sinistrum
8. pravé oko	in oculō dextrō	in oculum dextrum
9. hluboký prostor	in spatiō profundō	in spatium profundum
10. štítná žláza	in glandulā thyroīdeā	in glandulam thyroīdeam
11. šedá hmota	in substantiā grīseā	in substantiam grīseam

2. Zadaná spojení převeďte do plurálu a následně vyjádřete odpovědi na otázku kde? a kam?

nom. pl.	**kde?**	**kam?**
1. fossae popliteae	in fossīs popliteīs	in fossās popliteās
2. membra frācta	in membrīs frāctīs	in membra frācta
3. costae līberae	in costīs līberīs	in costās līberās
4. rāmī nervōrum	in rāmīs nervōrum	in rāmōs nervōrum
5. glandulae salīvāriae	in glandulīs salīvāriīs	in glandulās salīvāriās
6. ligāmenta rēcta	in ligāmentīs rēctīs	in ligāmenta rēcta
7. discī laesī	in discīs laesīs	in discōs laesōs

3. Slova v závorce použijte jako přívlastek shodný nebo neshodný, následně utvořte gen., ak. a abl.

2. nervus cutāneus antebrachiī
nervī cutāneī antebrachiī, nervum cutāneum antebrachiī, nervō cutāneō antebrachiī

3. ligāmentum tarsī interosseum
ligāmentī tarsī interosseī, ligāmentum tarsī interosseum, ligāmentō tarsī interosseō

4. mūsculus suspensōrius duodēnī
mūsculī suspensōriī duodēnī, mūsculum suspensōrium duodēnī, mūsculō suspensōriō duodēnī

5. sulcus mediānus linguae
sulcī mediānī linguae, sulcum mediānum linguae, sulcō mediānō linguae

6. spatium profundum perinēī
spatiī profundī perinēī, spatium profundum perinēī, spatiō profundō perinēī

7. nucleus rhaphēs magnus
nucleī rhaphēs magnī, nucleum rhaphēs magnum, nucleō rhaphēs magnō

4. Přeložte spojení, utvořte gen., ak. a abl. sg.

1. ūvula palātīna (patrový čípek)
gen. ūvulae palātīnae
ak. ūvulam palātīnam
abl. ūvulā palātīnā

2. nōdus hēpaticus (jaterní uzlina)
gen. nōdī hēpaticī
ak. nōdum hēpaticum
abl. nōdō hēpaticō

3. ātrium sinistrum (levá předsíň)
gen. ātriī sinistrī
ak. ātrium sinistrum
abl. ātriō sinistrō

4. ganglion thōrācicum (hrudní mízní uzlina)
gen. gangliī thōrācicī
ak. ganglion thōrācicum
abl. gangliō thōrācicō

5. tunica mūcōsa vēsīcae felleae (sliznice žlučníku)
gen. tunicae mūcōsae vēsīcae felleae
ak. tunicam mūcōsam vēsīcae felleae
abl. tunicā mūcōsā vēsīcae felleae

6. rāmus dexter vēnae portae (pravá větev vrátnice)
gen. rāmī dextrī vēnae portae
ak. rāmum dextrum vēnae portae
abl. rāmō dextrō vēnae portae

7. sēptum nāsī osseum (kostěná nosní přepážka)
gen. sēptī nāsī osseī
ak. sēptum nāsī osseum
abl. sēptō nāsī osseō

8. rhaphē medullae oblongātae (šev prodloužené míchy)
gen. rhaphēs medullae oblongātae
ak. rhaphēn medullae oblongātae
abl. rhaphē medullae oblongātae

9. fossa crāniī media (střední jáma lebeční)
gen. fossae crāniī mediae
ak. fossam crāniī mediam
abl. fossā crāniī mediā

10. lobus dexter glandulae thyroīdeae (pravý lalok štítné žlázy)
gen. lobī dextrī glandulae thyroīdeae
ak. lobum dextrum glandulae thyroīdeae
abl. lobō dextrō glandulae thyroīdeae

11. nervus trānsversus collī (příčný krční vaz)
gen. nervī trānsversī collī
ak. nervum trānsversum collī
abl. nervō trānsversō collī

12. fascia mūsculī quadrātī lumbōrum (povázka čtyřhranného svalu bederního)
gen. fasciae mūsculī quadrātī lumbōrum
ak. fasciam mūsculī quadrātī lumbōrum
abl. fasciā mūsculī quadrātī lumbōrum

13. fascia propria organī (vlastní povázka orgánu)
gen. fasciae propriae orgānī
ak. fasciam propriam orgānī
abl. fasciā propriā orgānī

5. Přeložte spojení, utvořte gen., ak. a abl. pl.:

1. costae spuriae (nepravá žebra)
gen. costārum spuriārum
ak. costās spuriās
abl. costīs spuriīs

2. segmenta thōrācica (hrudní segmenty)
gen. segmentōrum thōrācicōrum
ak. segmenta thōrācica
abl. segmentīs thōrācicīs

3. nōdī thyroīdeī (štítné uzliny)
gen. nōdōrum thyroīdeōrum
ak. nōdōs thyroīdeōs
abl. nōdīs thyroīdeīs

4. ganglia pelvica (pánevní nervové uzliny)
gen. gangliōrum pelvicōrum
ak. ganglia pelvica
abl. gangliīs pelvicīs

5. nucleī accessōriī nervī oculomōtōriī (doplňková jádra okohybného nervu)
gen. nucleōrum accessōriōrum nervī oculomōtōriī
ak. nucleōs accessōriōs nervī oculomōtōriī
abl. nucleīs accessōriīs nervī oculomōtōriī

6. glandulae parathyroīdeae accessōriae (přídatné příštítné žlázy)
gen. glandulārum parathyroīdeārum accessōriārum
ak. glandulās parathyroīdeās accessōriās
abl. glandulīs parathyroīdeīs accessōriīs

7. spatia interossea metatarsī (mezikostní prostory nártu)
gen. spatiōrum interosseōrum metatarsī
ak. spatia interossea metatarsī
abl. spatiīs interosseīs metatarsī

8. rāmī gastricī artēriae hēpaticae (žaludeční větve jaterní tepny)
gen. rāmōrum gastricōrum artēriae hēpaticae
ak. rāmōs gastricōs artēriae hēpaticae
abl. rāmīs gastricīs artēriae hēpaticae

4. SLOVESA:
INDIKATIV PRÉZENTA SLOVES I. – IV. KONJUGACE
IMPERATIV

1. Vyjádřete recepturní příkazy, přeložte:

Dā ad (in):

lagoenam albam!	bílé lahve (lahve z bílého skla)!
lagoenās guttātōriās	kapacích lahviček!
vitrum fuscum	tmavé lahvičky!
vitra nigra	černých lahviček (lahviček z černého skla)!
scatulam adlātam	přinesené krabičky!
chartās cērātās	voskovaných sáčků!

Servā in:

ampullīs bene obtūrātīs! v dobře uzavřených ampulkách!
vitrīs nigrīs! v černých lahvičkách!
locō frīgidō! na chladném místě!
locō calidō! na teplém místě!

Parā:

extractum fluidum! tekutý výtažek!
aquam dēstillātam! destilovanou vodu!
extrata sicca! suché výtažky!

2. Doplňte vhodné slovesné tvary a přeložte:

dare
Dā ad scatulās! (Dej do krabiček!)
Unguenta ad ollās dantur . (Masti jsou dávány do kelímků.)

signāre
Signā vitra! (Označ lahvičky!)
Scatulae signantur. (Krabičky jsou označovány.)

parāre
Unguentum ophthalmicum ā magistrō parātur. (Oční mast je připravována lékárníkem.)
Parā tīnctūram achilleae! (Připrav řebříčkovou tinkturu!)

servāre
Servā in locō fuscō! (Uchovávej na temném místě!)
Tīnctūra in locō fuscō et frīgidō servātur. (Tinktura je uchovávána na temném a chladném místě.)

miscēre
Miscē unguentum contrā morbum cutāneum! (Namíchej mast proti kožní chorobě.)
Mixtūra ā magistrō miscētur. (Směs je míchána lékarníkem.)

adhibēre
Tabulettae contrā spasmōs stomachī ab aegrōtō adhibentur. (Nemocným jsou užívány tablety proti žaludečním křečím.)
Adhibē remedium post cibum! (Užívej lék po jídle!)

sūmere
Sūme pilulam inter cibōs! (Užívej pilulku mezi jídly!)
Pilula sūmitur ante cibum. (Pilulka je užívána po jídle.)

repetere
Repete unguentum! (Opakuj mast!)

dīvidere
Dīvide massam pilulārum! (Rozděl pilulkovou hmotu!)
Massa pilulārum dīviditur. (Pilulková hmota je rozdělována.)

īnfundere
Aqua ad lagoenam īnfunditur. (Voda je nalévána do lahve.)
Īnfunde aquam dēstillātam ad lagoenās! (Nalej destilovanou vodu do lahví!)

expedīre
Remedium prō adultīs expedītur. (Je vydáván lék pro dospělé.)
Expedī guttās stomachicās citō! (Rychle vydej žaludeční kapky!)

addere
Adde extractum chamomillae siccum! (Přidej suchý výtažek heřmánku!)

formō, āre
Formā pilulās! (Utvoř pilulky!)
Pilulae formantur. (Pilulky jsou tvořeny.)

3. Přeložte:

1) Vydej čípky pro dospělé! Expedī suppositōria prō adultīs!
_____
2) Uchovávej tinkturu v dobře uzavřené lahvi! Servā tīnctūram in lagoenā bene obtūrātā!
_____
3) Připrav mast a uprav do kelímků! Parā unguentum et adiustā ad ollās!
_____
4) Dej do škrobových kapslí! Dā ad capsulās amylāceās!
_____
5) Užívej kapky před jídlem! Adhibē guttās ante cibum!
_____
6) Nalej tinkturu do tmavých lahví a uchovávej na chladném místě!
Īnfunde tīnctūram ad lagoenās fuscās et servā in locō frīgidō!
_____

7) Přidej destilovanou vodu! Adde aquam destillātam!

---

8) Označ: do očí, na vlasy, do nosu. Signā: ad culōs, ad capillōs, ad nāsum!
Signā: prō oculīs, prō capillīs, prō nāsō!

---

9) Odděl hmotu! Sēparā massam!

---

10) Uzavři skleněnou zátkou! Operī epistomatō vitreō!

---

11) Neopakuj lék! Nōlī repetere medicāmentum! (nōlī iterāre)

---

12) Označ předpisem o složení léku! Signā cum formulā!

---

13) Vydej bílou vazelínu! Expedī vaselīnum album!

---

14) Obal želatinou! Obdūce gelātīnā!

---

15) Rozděl čípky do kelímků! Dīvide suppositōria ad ollās!

---

14) Vezmi tinkturu řebříčku! Recipe tīnctūram achilleae!

---

15) Ihned vydej sirup pro děti! Expedī sirupum prō līberīs statim!

---

16) Přidej kapátko! Adde guttātōrium!

---

* * *

Doplňte tvar imperativu ve výrocích:

1) (ambulō, āre – chodit)

Surge et ambulā ! Vstaň a choď!

(Nový zákon, Matoušovo evangelium 9,6. Z pasáže o uzdravení ochrnutého.)

2) (imperō, āre – panovat)

Dīvide et imperā! Rozděl (rozeštvi) a panuj!

(zásada uplatňovaná ve velmocenské politice)

3) *závěrečné formule latinských dopisů*
(vīvō, ere, – žít, valeō, ēre – být zdráv, amō, āre – mít rád, milovat)

Vīve et valē! (Vīve valēque!) Žij a buď zdráv!

Valē et mē amā ! Buď zdráv a měj mě rád!

4) (ignōscō, ere – odpouštět)

Ignōsce aliīs multa, nihil sibi! Jiným odpouštěj mnohé, sobě nic!

5) (fēstīnō, āre – spěchat)

Fēstīnā lentē! Pospíchej pomalu!

6) (sustineō, ēre – vydržet, abstineō ēre – zdržovat se)

Sustinē et abstinē! Vytrvej a zdržuj se !

7) (fīdō, ere – věřit, důvěřovat) Důvěřuj, ale prověřuj!

Fīde, sed cuī vidē! doslova Věř, ale hleď komu.

(Walther, 9439)

8) (nōscō ere – poznávat)

Nōsce tē ipsum! Poznej sama sebe!

(Cicero, Tuskulské hovory, 1,52.
Latinské znění řeckého nápisu na Apollónově chrámu v Delfech: gnóthi seauton)

9) (tangō, ere – dotýkat se)

Nōlī mē tangere ! Nedotýkej se mě!

(Nový zákon, Janovo evangelium 20,17. Slova Ježíše k Marii Magdaleně.

V chirurgii výrok poukazuje na nevhodnost zákroku, např. u vředů, nádorů,
užívá se také o pacientech, kteří si drží od lékaře přílišný odstup,
obecně označuje osobu nedůtklivou a urážlivou.)

10) (noceō, ēre – škodit)

Nōlī nocēre! Neuškoď!

(Jedna z několika variant Hippokratovy zásady – pokud nelze pomoci, je třeba alespoň neuškodit.)

5. SUBSTANTIVA IV. A V. DEKLINACE

1. Přeložte a utvořte nom. pl. následujících výrazů:

nom. sg.	**překlad**	**nom.pl.**
plexus	pleteň	plexūs
sulcus	rýha, zářez	sulcī
ductus	kanál, vývod	ductūs
arcus	oblouk	arcūs
angulus	úhel, zalomení	angulī
meātus	průchod	meātūs
nucleus	jádro	nucleī
connexus	spojení	connexūs
truncus	kmen, trup	truncī
recessus	záhyb	recessūs
alveolus	sklípek, lůžko	alveolī
sinus	dutina, splav	sinūs
rāmus	větev, rameno	rāmī
gyrus	závit	gyrī

2. Který výraz nepatří do řady?

ductus, plexus, hiātus, meātus, **angulus**, sinus, arcus (subst. 2. dekl., ostatní – 4. dekl.)
apparātus, prōcessus, meātus, hiātus, **manus,** tractus (fem., ostatní – mask. 4. dekl.)
vīsus, audītus, gustus, **mōtus**, tāctus, olfactus (nepatří mezi lidské smysly)
apparātum, sinum, **dēcubituum**, meātum, tractum (gen. pl., ostatní ak. sg. 4. dekl.)
cariē, faciē, **movē**, rabiē, speciē (imperativ slovesa 2. konj., ostatní subst. 5. dekl.)

3. Doplňte chybějící výraz:

moveō, ēre	pohybovat	*mōtus*	pohyb
pariō, ere	*rodit*	*partus*	porod
tangō, ere	dotýkat se	*tāctus*	hmat
sentiō, īre	pociťovat	*sēnsus*	smysl, počitek
spīrō, āre	*dýchat*	*spīritus*	dech, duch
dūcō, ere	vést, vyvádět	*dūctus*	*vývod, kanál*
īnsultō, āre	napadnout	*īnsultus*	záchvat, útok
cadō, ere	padat, přihodit se	*cāsus*	případ
videō, ēre	*vidět*	*vīsus*	zrak
inveniō, īre	nálezat	inventus	*nález*
olfaciō, ere	čichat	*olfactus*	*čich*
audiō, īre	*slyšet*	*audītus*	sluch
ūtor, ūtī	užívat	*ūsus*	*užití, užívání*
aborior, īrī	potratit	*abortus*	potrat

4. Utvořte předložková spojení a přeložte:

ductus cholēdochus – žlučovod

ā	ductū cholēdochō	od žlučovodu
ad	ductum cholēdochum	do žlučovodu, ke žlučovodu
ex	ductū cholēdochō	ze žlučovodu
circum	ductum cholēdochum	kolem žlučovodu
per	ductum cholēdochum	žlučovodem
apud	ductum cholēdochum	u žlučovodu
suprā	ductum cholēdochum	nad žlučovodem
sub	ductū cholēdochō	pod žlučovodem
	ductum cholēdochum	pod žlučovod
in	ductū cholēdochō	ve žlučovodu
	ductum cholēdochum	do žlučovodu

cornū sinistrum – levý roh

ā	cornū sinistrō	od levého rohu
ad	cornū sinistrum	do levého rohu, k levému rohu
ex	cornū sinistrō	z levého rohu
circum	cornū sinistrum	kolem levého rohu
per	cornū sinistrum	levým rohem
apud	cornū sinistrum	u levého rohu
suprā	cornū sinistrum	nad levým rohem
sub	cornū sinistrō	pod levým rohem
	cornū sinistrum	pod levý roh
in	cornū sinistrō	v levém rohu
	cornū sinistrum	do levého rohu

faciēs interna – vnitřní plocha, stěna

ā	faciē internā	od vnitřní plochy
ad	faciem internam	do vniřní plochy, k vnitřní ploše
ex	faciē internā	z vnitřní plochy
circum	faciem internam	kolem vniřní plochy
per	faciem internam	vnitřní plochou
apud	faciem internam	u vniřní plochy
suprā	faciem internam	nad vniřní plochou
sub	faciē internā	pod vnitřní plochou
	faciem internam	pod vniřní plochu
in	faciē internā	ve (na) vnitřní ploše
	faciem internam	do vniřní plochy

5. Přeložte. Spojte s výrazem cāsus, předložkami propter a ex:

1) **prōlāpsus organōrum**

překlad	cāsus
výhřez orgánů	prōlāpsūs organōrum
propter	ex
prōlāpsum organōrum	prolāpsū organōrum

2) **dēfectus vīsūs**

překlad	cāsus
vada zraku	dēfectūs vīsūs
propter	ex
dēfectum vīsūs	dēfectū vīsūs

3) **collāpsus circulātōrius**

překlad	cāsus
oběhový kolaps	collāpsūs circulātōriī
propter	ex
collāpsum circulātōrium	collāpsū circulātōriō

4) **abortus incomplētus**

překlad	cāsus
neúplný potrat	abortūs incomplētī
propter	ex
abortum incomplētum	abortū incomplētō

5) **partus praemātūrus**

překlad	cāsus
předčasný porod	partūs praemātūrī
propter	ex
partum praemātūrum	partū praemātūrō

6) **rabiēs ex morsū**

překlad	cāsus
vzteklina následkem pokousání	rabiēī ex morsū
propter	ex
rabiem ex morsū	rabiē ex morsū

7) **īnfarctus myocardiī**

překlad	cāsus
infarkt srdečního svalu	īnfarctūs myocardiī
propter	ex
īnfarctum myocardiī	īnfarctū myocardiī

8) **īnsultus īnfectiōsus**

překlad	cāsus
infekční útok	īnsultūs īnfectiōsī
propter	ex
īnsultum īnfectiōsum	īnsultū īnfectiōsō

9) **ictus epilēpticus**

překlad	cāsus
epileptické křeče	ictūs epilēpticī
propter	ex
ictum epilēpticum	ictū epilēpticō

10) **icterus obstructīvus**

překlad	cāsus
žloutenka obstrukční	icterī obstructīvī
propter	ex
icterum obstructīvum	icterō obstructīvō

11) **scabiēs**

překlad	cāsus
svrab	scabiēī
propter	ex
scabiem	scabiē

12) **vomitus marīnus**

překlad	cāsus
mořská nemoc	vomitūs marīnī
propter	ex
vomitum marīnum	vomitū marīnō

13) **abscessus chronicus**

překlad	cāsus
chronický absces	abscessūs chronicī
propter	ex
abscessum chronicum	abscessū chronicō

14) **status āsthmaticus**

překlad	cāsus
astmatický stav	statūs āsthmaticī
propter	ex
statum āsthmaticum	statū āsthmaticō

15) **dēcubitūs gangraenōsī**

překlad	cāsus
gangrenózní proleženiny	dēcubituum gangraenōsōrum
propter	ex
dēcubitūs gangraenōsōs	dēcubitibus gangraenōsīs

16) **genua valga**

překlad	cāsus
vbočená kolena	genuum valgōrum
propter	ex
genua valga	genibus valgīs

17) **cariēs profundae**

překlad	cāsus
hluboké kazy	cariērum profundārum
propter	ex
cariēs profundās	cariēbus profundīs

6. Přeložte, odpovězte na otázku kde? a kam?

1) arcus aortae

překlad	kde?	kam?
oblouk srdečnice	in arcū aortae	in arcum aortae

2) angulus oculī

překlad	kde?	kam?
oční koutek	in angulō oculī	in angulum oculī

3) meātus nāsī medius

překlad	kde?	kam?
střední nosní průchod	in meātū nāsī mediō	in meātum nāsī medium

4) connexus intertendineus

překlad	kde?	kam?
mezišlachové spojení	in connexū intertendineō	in connexum intertendineum

5) plexus cardiacus

překlad	kde?	kam?
srdeční pleteň	in plexū cardiacō	in plexum cardiacum

6) prōcessus spīnōsus

překlad	kde?	kam?
trnový výběžek	in prōcessū spīnōsō	in prōcessum spīnōsum

7) apparātus respīrātōrius

překlad	kde?	kam?
dýchací soustava	in apparātū respīrātōriō	in apparātum respīrātōrium

8) ductus cysticus

překlad	kde?	kam?
vývod žlučníku	in ductū cysticō	in ductum cysticum

9) ductulus trānsversus

překlad	kde?	kam?
příčný kanálek	in ductulō trānsversō	in ductulum trānsversum

10) sinus maxillae

překlad	kde?	kam?
dutina horní čelisti	in sinū maxillae	in sinum maxillae

11) tractus opticus

překlad	kde?	kam?
zraková dráha	in tractū opticō	in tractum opticum

12) cornū dextrum

překlad	kde?	kam?
pravý roh	in cornū dextrō	in cornū dextrum

13) faciēs pelvīna

překlad	kde?	kam?
pánevní plocha	in faciē pelvīnā	in faciem pelvīnam

14) fascia pelvica

překlad	kde?	kam?
pánevní povázka	in fasciā pelvicā	in fasciam pelvicam

15) connexūs intertendineī

překlad	kde?	kam?
mezišlachové spoje	in connexibus intertendineīs	in connexūs intertendineōs

16) ductūs lactiferī

překlad	kde?	kam?
mlékovody	in ductibus lactiferīs	in ductūs lactiferōs

17) plexūs gastricī

překlad	kde?	kam?
žaludeční pleteně	in plexibus gastricīs	in plexūs gastricōs

7. Doplňte koncovky a přeložte:

fundus meātūs acūsticī externī	dno vnějšího zvukovodu
nucleus tractūs olfactōriī	jádro čichové dráhy
arcus ductūs thōrācicī	oblouk hrudního mízovodu
ossicula audītūs	sluchové kůstky
rāmī tractūs opticī	větve zrakové dráhy
artēria media genūs	střední kolenní tepna
organa apparātūs dīgestōriī	orgány trávicí soustavy
dorsum manūs sinistrae	hřbet levé ruky
ante ūsum	před použitím
lagoena spīritūs vīnī dīlūtī	láhev ředěného lihu

8. Přeložte:

1) stav po předčasném porodu	status post partum praemātūrum
2) sestup orgánu	dēscensus organī
3) následkem defektu sluchu	ex dēfectū audītūs
4) na dlani pravé ruky	in palmā manūs dextrae
5) z vývodu slinivky břišní	ex ductū pāncreaticō
6) do vnitřního zvukovodu	in (ad) meātum acūsticum internum
7) oblouk hrudního mízovodu	arcus ductūs thōrācicī
8) kámen žlučovodu	concrēmentum ductūs cholēdochī
9) zbytky po potratu	residua post abortum
10) případy svrabu	cāsūs scabiēī
11) nebezpečí mozkové mrtvice	perīculum ictūs cerebrī
12) jaterní vývody	ductūs hēpaticī
13) vybočená kolena	genua vāra
14) na pravé tváři	in faciē dextrā
15) kvůli hlubokému kazu	propter cariem profundam
16) zvracení těhotných	vōmitus gravidārum
17) Připrav močopudný čaj!	Parā speciēs diūreticās!
18) Vydej krabici žaludečního čaje!	Expedī scatulam speciērum stomachicārum.
19) Užívej pilulku dvakrát denně!	Adhibē (sūme) pilulam bis per diem (diē, in diē)!
20) Uchovávej v ledu!	Servā in glaciē (gelū)!
21) Užívej před polednem!	Adhibē ante merīdiem!
22) Připrav ředěný líh!	Parā spīritum vīnī dīlūtum!

*** * ***

Vyjádřete latinské ekvivalenty následujících českých frazeologizmů:

* **uhodit hřebíček na hlavičku**
doslova jehlou se dotknout věci acū rem tangere

* **Doufej!**
doslova Podrž si naději! Spem retinē!

* **s čistým svědomím**

doslova čistýma rukama manibus pūrīs

* **důvěra za důvěru, víra k víře pomáhá**

doslova Důvěra dělá důvěru. Fidēs facit fidem.

* **smolný den**

doslova černý den diēs āter

(āter, tra, trum – černý)

* **žít ze dne na den** dē diē in diem vīvere

* **nechval den před večerem**

doslova (Až) večer doporučí den. Vesper diem commendat.

(vesper, erī, m. – večer, commendō, āre – doporučit, dát dobrozdání)

*** v přesném smyslu slova** **v širším smyslu slova**

in sēnsū strictō in sēnsū lātō

(strictus, a, um – přesný, těsný)

*** z vlastního popudu** mōtū propriō

6. SUBSTANTIVA III. DEKLINACE – MASKULINA, FEMININA

1. Uveďte nom. pl. následujících substantiv:

articulātiō	*articulātiōnēs*	calix	*calicēs*
cartilāgō	*cartilāginēs*	calx	*calcēs*
rādīx	*rādīcēs*	pulmō	*pulmōnēs*
rēn	*rēnēs*	cervīx	*cervīcēs*
cuspis	*cuspidēs*	pars	*partēs*
regiō	*regiōnēs*	canālis	*canālēs*
cavitās	*cavitātēs*	nāris	*nārēs*
pariēs	*parietēs*	pēs	*pedēs*
unguis	*unguēs*	clūnis	*clūnēs*
phalanx	*phalangēs*	auris	*aurēs*
hallūx	*hallūcēs*	margō	*marginēs*
appendix	*appendīcēs*	extrēmitās	*extrēmitātēs*
dēformitās	*dēformitātēs*	suffūsiō	*suffūsiōnēs*
combustiō	*combustiōnēs*	dolor	*dolōrēs*

2. Uveďte výraz v závorce ve správném tvaru a přeložte:

aditus (larynx)	aditus laryngis	vchod hrtanu
apertūra (thōrāx)	apertūra thōrācis	otvor hrudníku
apex (cuspis)	apex cuspidis	hrot hrbolku
dorsum (pēs)	dorsum pedis	hřbet nohy
fascia (pelvis)	fascia pelvis	povázka pánve
mūsculus (cervīx)	mūsculus cervīcis	sval krku
apex (pulmō)	apex pulmōnis	hrot plíce
artēriae (pōns)	artēriae pontis	tepny mostu
apex (rādīx dentis)	apex rādīcis dentis	hrot zubního kořene
fornix (pharynx)	fornix pharyngis	klenba (strop) hltanu
margō (unguis)	margō unguis	okraj nehtu
ligāmentum (atlas)	ligāmentum atlantis	vaz nosiče
glandulae (cutis)	glandulae cutis	kožní žlázy

3. Který výraz do řady nepatří?

pelvis, **axis**, febris, cuspis, sitis *(mask. 3. dekl., ostatní – fem.)*
pollex, cortex, apex, vertex, **lēx**, index, mordex *(fem. 3. dekl., ostatní – mask.)*
faciēs, superficiēs, **pariēs**, cariēs, scabiēs *(subst. 3. dekl., ostatní – subst. 5. dekl.)*
parte, partēs, partem, **partūs**, partis *(ak. sg. subst. <u>partus</u>, ostatní – tvary subst. <u>pars</u>)*
cartilāgō, **margō**, orīgō, lumbāgō, fūlīgō *(mask., ostatní – fem. 3. dekl.)*
faucēs, nārēs, **speciēs**, clūnēs, pubēs, phalangēs *(subst. 5. dekl., ostatní – subst. 3. dekl.)*
dēns, **frōns**, pōns, fōns *(fem. 3. dekl., ostatní – mask. 3. dekl.)*

4. Přeložte, utvořte gen. sg., ak. sg., abl. sg.

1. **articulātiō genūs**

kolenní kloub
gen. articulātiōnis genūs
ak. articulātiōnem genūs
abl. articulātiōne genūs

2. **cartilāgō meātūs acūsticī**

chrupavka zvukovodu
gen. cartilāginis meātūs acūsticī
ak. cartilāginem meātūs acūsticī
abl. cartilāgine meātūs acūsticī

3. **cavitās pelvīna**

pánevní dutina
gen. cavitātis pelvīnae
ak. cavitātem pelvīnam
abl. cavitāte pelvīnā

4. **pars ossea nāsī**

kostěná část nosu
gen. partis osseae nāsī
ak. partem osseam nāsī
abl. parte osseā nāsī

5. **pariēs externus**

vnější plocha
gen. parietis externī
ak. parietem externum
abl. pariete externō

6. **regiō calcānea**

patní krajina
gen. regiōnis calcāneae
ak. regiōnem calcāneam
abl. regiōne calcāneā

7. **pulmō dexter**

pravá plíce
gen. pulmōnis dextrī
ak. pulmōnem dextrum
abl. pulmōne dextrō

8. **tendō calcāneus**

patní šlacha
gen. tendinis calcāneī
ak. tendinem calcāneum
abl. tendine calcāneō

9. **mūsculus ērector spīnae**

(sval) napřimovač páteře
gen. mūsculī ērectōris spīnae
ak. mūsculum ērectōrem spīnae
abl. mūsculō ērectōre spīnae

10. **phalanx media indicis**

prostřední článek ukazováku
gen. phalangis mediae indicis
ak. phalangem mediam indicis
abl. phalange mediā indicis

11. **cartilāginēs laryngis**

chrupavky hrtanu
gen. cartilāginum laryngis
ak. cartilāginēs laryngis
abl. cartilāginibus laryngis

12. **mūsculī levātōrēs costārum**

(svaly) zdvihače žeber
gen. mūsculōrum levātōrum costārum
ak. mūsculōs levātōrēs costārum
abl. mūsculīs levātōribus costārum

13. **canālēs palātīnī**

patrové kanálky
gen. canālium palātīnōrum
ak. canālēs palātīnōs
abl. canālibus palātīnīs

14. **dentēs sērōtinī**

zuby moudrosti
gen. dentium sērōtinōrum
ak. dentēs sērōtinōs
abl. dentibus sērōtinīs

5. Přeložte. Spojte s výrazem cāsus, předložkami propter a ex:

1. commōtiō cerebrī

otřes mozku
propter commōtiōnem cerebrī

cāsus commōtiōnis cerebrī
ex commōtiōne cerebrī

2. pertussis

černý kašel
propter pertussim

cāsus pertussis
ex pertussī

3. lūxātiō digitī mediī

vymknutí prostředníku
propter luxātiōnem digitī mediī

cāsus luxātiōnis digitī mediī
ex luxātiōne digitī mediī

4. graviditās extrāuterīna

mimoděložní těhotenství
propter graviditātem extrāuterīnam

cāsus graviditātis extrāuterīnae
ex graviditāte extrāuterīnā

5. tumor metastaticus

metastatický nádor
propter tumōrem metastaticum

cāsus tumōris metastaticī
ex tumōre metastaticō

6. congelātiōnēs manuum

omrzliny rukou
propter congelātiōnēs manuum

cāsus congelātiōnum manuum
ex congelātiōnibus manuum

7. combustiōnēs ordinis prīmī

popáleniny prvního stupně
propter combustiōnēs ordinis prīmī

cāsus combustiōnum ordinis prīmī
ex combustiōnibus ordinis prīmī

6. Přeložte:

1) zhmoždění chrupavek hrtanu contūsiō cartilāginum laryngis

2) stav po operaci kvůli vrozenému vykloubení pravé kyčle
status post operātiōnem propter lūxātiōnem coxae dextrae congenitam

3) krvácení do vnitřního ucha haemorrhagia ad (in) aurem internam

4) zkušební punkce abscesu plic pūnctiō probātōria abscessūs pulmōnum

5) ztuhlost kloubu levého lokte rigiditās articulātiōnis cubitī sinistrī

6) zhmoždění palce pravé nohy contūsiō hallūcis pedis dextrī

7) kýla v jizvě hernia in cicātrīce

8) perforace stěny žaludku perforātiō parietis ventriculī

9) zlomenina středního článku ukazováku levé ruky
frāctūra phalangis mediae indicis manūs sinistrae

10) bolesti následkem stlačení hrudníku dolōrēs ex compressiōne thōrācis

11) jizvy krku po popálenině druhého stupně
cicātrīcēs cervīcis (collī) post combustiōnem ordinis secundī (gradūs secundī)

12) prasknutí šlachy natahovače prstu ruptūra tendinis mūsculī extensōris digitī

13) úbytek mozkové kůry athrophia corticis cerebrī

14) bolest ve stydké krajině dolor in regiōne pūbicā

15) podezření na nádor, černý kašel
suspiciō tumōris, pertussis; tumor suspectus, pertussis suspecta

16) Připrav roztok pro injekce! Parā solūtiōnem prō iniectiōnibus!

17) Vydej nitrožilní injekce! Expedī iniectiōnēs intrāvēnōsās!

18) nádor v hrotu levé plíce tumor in apice pulmōnis sinistrī

19) operace kvůli hlubokým křečovým žilám operātiō propter varicēs profundās

20) příčina smrti, příčina choroby causa mortis, causa morbī

21) hrot hrbolku (zubu) apex cuspidis (dentis)

22) stav po resekci kořenů zubu moudrosti status post resectiōnem rādīcum dentis sērōtinī

23) operace kvůli otevřenému skusu operātiō propter mordicem apertum

7. NEUTRA III. DEKLINACE

1. Uveďte gen. sg. a nom. pl.

nom. sg.	**gen.sg.**	**nom.pl.**
ulcus	ulceris	ulcera
capillus	capillī	capillī
genus	generis	genera
vulnus	vulneris	vulnera
angulus	angulī	angulī
ductus	ductūs	ductūs
latus	lateris	latera
nucleus	nucleī	nucleī
crūs	crūris	crūra
connexus	connexūs	connexūs
gyrus	gyrī	gyrī
corpus	corporis	corpora
arcus	arcūs	arcūs
pectus	pectoris	pectora

2. Doplňte správné koncovky adjektiv ve spojení a přeložte:

1) cavitās propri**a**	vlastní dutina
2) margō dext**er**	pravý okraj
3) murmur anaemic**um**	anemický šelest
4) canālis nūtrīci**us**	vyživující kanál
5) mordex apert**us**	otevřený skus
6) os petrōs**um**	skalní kost
7) pars thōrācic**a**	hrudní část
8) corpus lūte**um**	žluté tělísko
9) regiō zygomatic**a**	lícní krajina
10) caput trānsvers**um**	příčná hlava (svalu)
11) sanguis vēnōs**us**	žilní krev
12) sāl Carolīn**m**	Karlovarská sůl
13) femur dextr**um**	pravé stehno, stehenní kost
14) mors subit**a**	náhlá smrt
15) crūs sinistr**um**	levý bérec, raménko
16) pariēs extern**us**	vnější plocha
17) pectus excavāt**um**	vkleslý hrudník
18) pulvis adspersōri**us**	zasýpací prášek
19) fornix gastric**us**	klenba žaludku
20) febris continu**a**	stálá horečka
21) forāmen magn**um**	velký otvor
22) pēs plān**us**	plochá noha
23) tūber ischiadic**um**	sedací hrbol
24) vās lymphatic**um**	mízní céva
25) auris intern**a**	vnitřní ucho
26) abdōmen acūt**um**	akutní břicho
27) impressiō oesophage**a**	otisk jícnu

3. Přeložte. Spojte s výrazem <u>cāsus</u>, předložkami <u>propter</u> a <u>ex</u>:

1. <u>ulcus crūris</u>

bércový vřed — cāsus ulceris crūris
propter ulcus crūris — ex ulcere crūris

2. <u>angīna pectoris</u>

srdeční angína — cāsus angīnae pectoris
propter angīnam pectoris — ex angīnā pectoris

3. <u>calcar calcāneī</u>

ostruha patní kosti — cāsus calcāris calcāneī
propter calcar calcāneī — ex calcārī calcāneī

4. <u>vulnus lacerātum faciēī lat. dx.</u>

tržná rána pravé tváře — cāsus vulneris lacerātī faciēī lat. dx.
propter vulnus lacerātum faciēī lat. dx. — ex vulnere lacerātō faciēī lat. dx.

5. <u>abdōmen acūtum</u>

akutní břicho (náhlá příhoda břišní) — cāsus abdōminis acūtī
propter abdōmen acūtum — ex abdōmine acūtō

6. <u>ulcera crūris</u>

bércové vředy — cāsus ulcerum crūris
propter ulcera crūris — ex ulceribus crūris

7. <u>vulnera scissa palmārum</u>

řezné rány dlaní — cāsus vulnerum scissōrum palmārum
propter vulnera scissa palmārum — ex vulneribus scissīs palmārum

4. Přeložte, utvořte gen., ak. a abl.

<u>caput trānsversum mūsculī adductōris pollicis</u>

překlad příčná hlava přitahovače palce ruky
gen. sg. capitis trānsversī mūsculī adductōris pollicis
ak. sg. caput trānsversum mūsculī adductōris pollicis
abl. sg. capite trānsversō mūsculī adductōris pollicis

<u>os ischiī</u>

překlad kost sedací
gen. sg. ossis ischiī
ak. sg. os ischiī
abl. sg. osse ischiī

<u>os ischiadicum</u>

kost sedací
ossis ischiadicī
os ischiadicum
osse ischiadicō

ossa metatarsī	forāmina nervōsa
překlad kosti nártní	překlad nervové otvory (pro průchod nervů)
gen. pl. ossium metatarsī	gen. pl. forāminum nervōsōrum
ak. pl. ossa metatarsī	ak. pl. forāmina nervōsa
abl. pl. ossibus metatarsī	abl. pl. forāminibus nervōsīs

5. Přeložte:

1) operace kvůli vrozené vadě srdce
operātiō propter vitium cordis congenitum

2) odřeniny břicha, pánve a stehen
excoriātiōnēs abdōminis, pelvis et femorum

3) transplantace kostní dřeně trānsplantātiō medullae ossium

4) cizí těleso v řezné ráně pravé ruky, c. t. pod nehtem palce nohy
corpus aliēnum in vulnere scissō manūs lat. dx.
corpus aliēnum sub ungue hallūcis

5) podezření na zlomeninu krčku levé kosti stehenní
frāctūra collī ossis femoris lat. sin. suspecta

6) hnis v kousnuté (pokousáním způsobené) ráně levého lýtka
pūs in vulnere morsō sūrae lat. sin.

7) v mízních cévách in vāsīs lymphaticīs

8) nádor těla slinivky břišní tumor corporis pāncreatis

9) infekce zanesená do ran īnfectiō ad vulnera illāta

10) operace kvůli defektu hlavice stehenní kosti
operātiō propter dēfectum capitis ossis femoris

11) krvácení kvůli prasklému vředu dvanáctníku
haemorrhagia propter ulcus duodēnī perforātum

12) opar v pravém ústním koutku herpēs in angulō ōris sinistrō

13) vředy v dutině ústní ulcera in cavitāte ōris

14) resekce těla jazylky resectiō corporis ossis hyoīdeī

15) zlomenina kosti kyčelní, stydké, křížové
frāctūra ossis īliacī, ossis pūbis, ossis sacrī

16) zlomeniny kostí lícních frāctūrae ossium zygomaticōrum

Vyjádřete latinské ekvivalenty následujících frazeologizmů:

*** <u>od hlavy až k patě</u> – zcela**

1) od hlavy až k patě ā capite ūsque ad calcem
2) od vrcholu až k patě ā vertice ūsque ad calcem
3) od vlasů až k nehtům ā capillīs ūsque ad unguēs
4) od nohou až k hlavě ā pedibus ūsque ad caput

* **<u>sejde s očí, sejde s mysli</u>**

doslova
daleko z očí, daleko z mysli procul ex oculīs, procul ex mente
(mysl – mēns, ntis, f., procul – daleko)

*** <u>jablko nepadá daleko od stromu</u>**

doslova
špatný strom, špatná jablka arbor mala, mala māla

* **<u>z celého srdce, srdečně</u>**

doslova z celé hrudi ex tōtō pectore
(celý – tōtus, a, um)

* **<u>důvěrně, šeptem</u>**

doslova od úst k uším ab ōre ad aurēs

* **<u>šlápnout na kuří oko</u>**

doslova dotknout se vředu ulcus tangere
(dotknout se – tangō, ere + ak.)

* **<u>v každém medu kapka jedu</u>**

doslova kde (je) med, tam (je) žluč ubi mel, ibi fel
(ubi – kde, ibi – tam)

8. ŘECKÁ SUBSTANTIVA SKLOŇOVANÁ PODLE LATINSKÉ III. DEKLINACE

1. Výrazy v závorce vyjádřete v náležitém tvaru, spojení přeložte:

1) segmenta (hēpar)	segmenta hēpatis	segmenty jater
2) diaphragma (pelvis)	diaphragma pelvis	svalová ploténka pánve
3) caput (epididymis)	caput epididymidis	hlava nadvarlete
4) organa (systēma dīgestōrium)	organa systēmatis dīgestōriī	orgány trávicí soustavy
5) lobus (parōtis)	lobus parōtidis	lalok příušní žlázy
6) strōma (iris)	strōma iridis	trámčina duhovky
7) lāmina (epiglōttis)	lāmina epiglōttidis	destička (list) příklopky hrt.
8) abruptiō (trochantēr)	abruptiō trochantēris	odlomení chocholíku
9) spasmus (glōttis)	spasmus glōttidis	křeč hlasivky
10) laesiō (symphysis pūbica)	laesiō symphysis pūbicae	poškození stydké spony
11) parēsis (diaphragma)	parēsis diaphragmatis	obrna bránice
12) laesiō (basis mandibulae)	laesiō basis mandibulae	poškození baze dol. čelisti
13) anōmalia (urētēr sinister)	anōmalia urētēris sinistrī	a. levého močovodu
14) stenōsis (carōtis)	stenōsis carōtidis	zúžení krkavice

2. Vyjádřete výrazem s řeckým sufixem a přeložte: (ř. = tvořte od řeckého základu)

īnflammātiō	cerebrī (ř.)	encephalītis	zánět mozku
	pāncreatis	pāncreatītis	z. slinivky břišní
	trachēae	trachēītis	z. průdušnice
	gingīvae	gingīvitis	z. dásní
	uterī (ř.)	mētrītis	z. dělohy
	cutis (ř.)	dermatītis	z. kůže
	glandulae (ř.)	adenītis	z. žlázy
	cavitātis ōris (ř.)	stomatītis	z. dutiny ústní
	sinuum	sinusītis	z. dutin
	tōnsillae	tōnsillītis	z. mandlí
	ōvāriī (ř.)	ōophorītis	z. vaječníků
	hēpatis	hēpatītis	z. jater
	auris (ř.)	ōtītis	z. ucha
	appendicis	appendīcītis	z. červovitého přívěsku
	mūsculī (ř.)	myosītis	z. svalu
	parōtidis	parōtītis	z. příušní žlázy
	pleura	pleurītis	z. pohrudnice
tumor	mūsculī (ř.)	myōma	nádor svalový
	cartilāginis (ř.)	chondrōma	n. chrupavkové tkáně
	glandulae (ř.)	adenōma	n. žlázy
	nervī (ř.)	neurōma	n. nervový
	ossis (ř.)	osteōma	n. kostní
	adipis (ř.)	lipōma	n. tukový

3. Přeložte. Spojte s výrazem cāsus, předložkami propter a ex:

1. enterītis polypōsa

zánět tenkého střeva s výrůstky sliznice — cāsus enterītidis polypōsae
propter enterītidem polypōsam — ex enterītide polypōsā

2. stomatītis aphthōsa

zánět ústní sliznice s tvorbou aftů — cāsus stomatītidis aphthōsae
propter stomatītidem aphthōsam — ex stomatītide aphthōsā

3. ōtītis media chronica

chronický zánět středního ucha — cāsus ōtītidis mediae chronicae
propter ōtītidem mediam chronicam — ex ōtītide mediā chronicā

4. pulpītis chronica aperta

chronický otevřený zánět zubní dřeně — cāsus pulpītidis chronicae apertae
propter pulpītidem chronicam apertam — ex pulpītide chronicā apertā

5. sēpsis lenta

plíživá, pomalá otrava — cāsus sēpsis lentae
propter sēpsim lentam — ex sēpsī lentā

6. paralysis prōgressīva

progresívní ochrnutí — cāsus paralysis prōgressīvae
propter paralysim prōgressīvam — ex paralysī prōgressīvā

7. neurōsis traumatica

poúrazová psychická porucha — cāsus neurōsis traumaticae
propter neurōsim traumaticam — ex neurōsī traumaticā

8. artēriosclērōsis generalisāta

generalizované kornatění tepen — cāsus artēriosclērosis generalisātae
propter artēriosclērosim generalisātam — ex artēriosclērosī generalisātā

9. <u>adenōma benīgnum</u>

nezhoubný žlázový nádor — cāsus adenōmatis benīgnī
propter adenōma benīgnum — ex adenōmate benīgnō

10. <u>myōma uterī submūcōsum</u>

svalový nádor vyklenující se do děložní dutiny
cāsus myōmatis uterī submūcōsī
propter myōma uterī submūcōsum — ex myōmate uterī submūcōsō

11. <u>eczema atopicum</u>

atopický ekzém — cāsus eczematis atopicī
propter eczema atopicum — ex eczemate atopicō

12. <u>oedēmata lymphostatica</u>

lymfostatické otoky — cāsus oedēmatum lymphostaticōrum
propter oedēmata lymphostatica — ex oedēmatibus lymphostaticīs

4. Přeložte, utvořte gen., ak. a abl.

<u>sphinctēr urēthrae internus</u>

překlad vnitřní svěrač močové trubice
gen. sg. sphinctēris urēthrae externī
ak. sg. sphinctērem urēthrae externum
ak. sg. sphinctēre urēthrae externō

<u>artēria carōtis externa</u>

překlad vnější krkavice
gen. sg. artēriae carōtidis externae
ak. sg. artēriam carōtidem externaam
ak. sg. artēriā carōtide externā

<u>aponeurōsis palātīna</u>

překlad patrová vazivová ploténka
gen. sg. aponeurōsis palātīnae
ak. sg. aponeurōsim palātīnam
abl. sg. aponeurōsī palātīnā

<u>systēma lymphaticum</u>

mízní soustava
systēmatis lymphaticī
systēma lymphaticum
systēmate lymphaticō

5. Přeložte:

1) obrna hlasivek – parēsis glōttidum

2) kameny v pravém močovodu – concrēmenta in urētēre dextrō

3) operace kvůli svalovému nádoru dělohy – operātiō propter myōma uterī

4) otoky kolenou – oedēmata genuum

5) léčení hnisavého zánětu mandlí – sānātiō tōnsillītidis pūrulentae

6) vyříznutí podkožních tukových nádorů – excīsiō lipōmatum subcutāneōrum

7) případy pásového oparu – cāsūs herpetis zōstēris

8) hospitalizace kvůli akutnímu zánětu červovitého přívěsku
hospitalisātiō propter appendīcītidem acūtam

9) zánět ledvin následkem rozštěpeného močovodu
nephrītis ex urētēre fissō

10) příznaky akutní výdutě aorty – symptōmata aneurysmatis aortae acūtī

11) podlitiny v krajině hlavy, krku a hrudníku
haematōmata in regiōne capitis, cervīcis et thōrācis

12) příznaky diabetického bezvědomí, zeleného očního základu
symptōmata cōmatis diabēticī, glaucōmatis

13) léčení lupénky, akutního zánětu mozkových blan, astmatu
sānātiō psōriāsis, meningītidis acūtae, āsthmatis

14) stav po akutním zánětu průdušek – status post bronchītidem acūtam

15) karcinom tlustého střeva v anamnéze – carcinōma intestīnī crassī in anamnēsī

16) rakovina plic s matastázami do jater, kostí, páteře
carcinōma pulmōnum cum metastasibus ad hēpar, ossa, columnam vertebrārum

17) cysty levého vaječníku – cystēs ōvāriī lat. sin.

18) Označ: ke kloktání, k inhalaci!
Signā: ad gargarisma, ad inhālātiōnem! (prō gargarismate, prō inhālātiōne)

19) Vydej éter pro narkózu! – Expedī aethērem prō narcōsī!

20) Vydej prášek k inhalaci v dávkách!
Expedī pulverem ad inhālātiōnem in dōsibus!